

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

М.П. Баган

РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ

Київ
Видавничий центр КНЛУ
2022

Баган М.П.

Редагування тексту: [посібник для самостійної роботи студентів]. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2022. 49 с.

Посібник призначений для студентів, які навчаються за освітньою програмою "Українська мова і література, англійська мова, редагування освітніх видань" другого (магістерського) рівня вищої освіти, та всіх, хто прагне розвинути навички редагування текстів.

Рецензенти:

Фурса Г.М. – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу граматики та наукової термінології Інституту української мови НАН України;

Заскалета В.П. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету.

**Надруковано за ухвалою вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету
(протокол № 8 від 27 грудня 2022 р.).**

© Баган М., 2022

© Видавничий центр КНЛУ, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	18
Практичне заняття №1	18
Практичне заняття № 2	21
Практичне заняття № 3	26
Практичне заняття № 4	29
Практичні заняття № 5-6.....	33
Практичне заняття № 7	38
ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	42
ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	43
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	44
ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	45
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	46
ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ	47
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	48

ПЕРЕДМОВА

Редагування – одна з найважливіших форм якісного презентування інтелектуального продукту, його оптимізації та пристосування до потреб і запитів споживачів. Уміння вдосконалювати усне й писемне мовлення, робити його якомога чіткішим, привабливішим, переконливішим важливе як для майбутніх освітян, так і для працівників науки, засобів масової комунікації, мистецтва та ін.

Навчальна дисципліна "Редагування тексту", яку в Київському національному лінгвістичному університеті вивчають студенти другого (магістерського) рівня вищої освіти в межах освітньої програми "Українська мова і література, англійська мова, редагування освітніх видань", спрямована на забезпечення майбутніх фахівців належною теоретичною базою щодо вдосконалення текстів різних стилів і жанрів та формування в них професійних умінь редактора і коректора. На опанування дисципліни виділено 90 год. (лекції – 14 год., практичні заняття – 16 год., позааудиторна самостійна робота студента – 60 год.).

Допомогти студентам у вивченні курсу "Редагування тексту" має на меті цей посібник. Зокрема, він відбиває інформаційний обсяг навчальної дисципліни, який структуровано на два змістові модулі. Спираючись на них, студенти зможуть самостійно опанувати сучасні аспекти й методи редагування, вивчити логічні, композиційні, естетичні, мовно-стилістичні норми оформлення тексту та процедури контролю за їх дотриманням.

Посібник пропонує плани практичних занять з курсу "Редагування тексту". До кожного практичного заняття запропоновано теоретичні питання для обговорення, список літератури, питання для самоконтролю та завдання для самостійного виконання.

Дотримання навчально-методичних рекомендацій передбачає набуття студентами важливих загальних і професійних компетентностей, зокрема здатності бути критичним і самокритичним, генерувати нові ідеї, вміння шукати ефективні способи розв'язання проблем, самовдосконалюватися та адаптуватися до потреб суспільства, взаємодіяти з авторами текстів та іншими учасниками видавничої справи.

Принциповою методологічною засадою укладачки було формування у студентів навичок саме комплексного, багатоаспектного аналізу тексту, а не лише виправлення мовних помилок. Для цього в більшості практичних завдань студентам запропоновано редагувати не дискретні речення й словосполучення, а цілі тексти або уривки з них відповідно до їхньої жанрової специфіки, комунікативної мети, композиційних особливостей, цільової аудиторії та ін.

Завдання й запитання до текстів місткі, багатоаспектні для того, щоб студенти усвідомили, що текст – цілісна комунікативна одиниця, відповідно й оцінювати її потрібно повністю, з урахуванням не лише мовного оформлення, а й особливостей функціонування. Тренувальним матеріалом послуговувати тексти переважно наукового, інформаційного та офіційно-ділового спілкування. Особливу увагу звернено на редагування наукових текстів, оскільки студенти другого (магістерського) рівня вищої освіти активно займаються науково-дослідницькою роботою й повинні вміти ефективно презентувати власні наукові здобутки.

Кожне практичне заняття є заліковим. Для належної підготовки до заліку студентам потрібно опрацювати всі теми, подані в посібнику. Крім того, вони повинні виконати домашню самостійну роботу, за яку отримують окрему оцінку. У посібнику запропоновано варіанти завдань для самостійної роботи, описано спосіб її оформлення та критерії оцінювання. Виконання самостійної роботи зорієнтоване на розвиток дослідницьких умінь студентів на основі вивченого ними матеріалу.

На окрему увагу заслуговує підготовка до модульної контрольної роботи. У посібнику наведено зразки завдань до неї, визначено критерії її оцінювання.

Посібник містить також перелік питань до заліку з навчальної дисципліни "Редагування тексту". До складання заліку студент може бути допущеним лише після успішного опрацювання тем практичних занять, виконання самостійної роботи та написання модульної контрольної роботи.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Методологічні засади редагування

Тема 1. Едитологія як прикладна суспільно-інформологічна наука та суть редагування

Едитологія – це прикладна суспільна інформологічна наука, що досліджує методологічні засади підготовки інформаційних повідомлень до друку.

Об'єкт едитології – процес редагування і підготовки текстів до друку.

Предмет едитології – способи вдосконалення текстів, надання їм оптимального вигляду, організація редакторської діяльності, проблеми взаємодії редактора, автора і видавця та способи їх розв'язання.

Метою едитології є вироблення науково обґрунтованих рекомендацій працівникам інформаційної сфери для ефективного опрацювання повідомлень.

Едитологія як окрема наука сформувалася у 50 рр. ХХ ст., проте проблеми редагування текстів цікавили видавців і раніше.

Зв'язки едитології з іншими науками :

- найтісніше пов'язана з мовознавством, оскільки редагування передбачає добір і доцільне використання мовних знаків для вираження певної інформації;
- з правознавством, оскільки редактор повинен дбати, щоб не було судових позовів до видавництва;
- з етикою, щоб не залишалось ображених, невдоволених авторів і читачів;
- з естетикою (для формування привабливих і зручних для сприйняття текстів);
- із психологією (потрібно враховувати психологію сприймача);
- з поліграфією (важливо знати особливості набору й уявляти остаточний вигляд тексту після опублікування).

Основні етапи формування теорії редагування в Україні:

1) ХІХ ст. – цікаве редакторським досвідом і концепцією редагування П. Куліша, І. Франка, І. Огієнка. Зокрема, І. Огієнко сформулював такі постулати редагування:

- Для одного народу мусить бути тільки одна літературна мова й вимова, тільки один правопис.
- Кожне видання, якого б фаху не було воно, мусить видаватися тільки зразковою соборною літературною мовою й соборним правописом.

- Видання для селян треба писати не говірковою мовою, але літературною, тільки простою і зрозумілою.

2) ХХ ст. – у цей час сформувалися київська (В. Різун) і львівська (З. Партико, Д. Григораши; Н. Зелінська), сформульовано основні методологічні засади редагування;

3) ХХІ ст. засвідчує новий погляд на редагування як спосіб оптимізації спілкування, корегування громадської думки і впливу на споживача.

Редагування – це проміжний етап між створенням інформаційного продукту й донесенням його до сприймача.

Редагування потрібне з огляду на такі особливості:

- 1) соціальні, культурні, інтелектуальні відмінності між авторами й реципієнтами;
- 2) необхідність дотримання певних цінностей, засад розвитку суспільства;
- 3) видання займає певну нішу, тож друкована продукція повинна відповідати статусу видання;
- 4) зацікавленість певних суб'єктів інформаційного простору (виробників, політиків, рекламодавців) у вдосконаленні продукції;
- 5) автори переважно перебувають у полоні власних ідей і не мають достатніх компетентностей або часу для успішного оформлення їх.

Тема 2. Аспекти й методологія редагування

Аспекти редагування :

- Нормативне редагування передбачає контроль за дотриманням правил орфографії, пунктуації, правильності імен, рубрик, цитат;
- Літературне редагування становить перевірку тексту щодо більшої кількості норм: композиційних, інформаційних, лінгвістичних, психолінгвістичних та логічних.
- Технічне редагування виконують на основі поліграфічних норм.
- Політичне редагування спрямоване на дотримання в тексті певних ідейних, політичних уявлень.
- Художнє редагування зорієнтоване на вдосконалення естетичного ефекту тексту, увиразнення його стильової специфіки.
- Наукове редагування виконують фахівці конкретних галузей для перевірки точності наукових результатів, формулювань, узагальнень.

Редагування не є індивідуальним, суб'єктивним процесом, воно має ґрунтуватися на чіткій методології. Транслюючи думки автора, редактор повинен:

- 1) поважати його думку, стиль викладу;
- 2) орієнтувати на конкретну цільову аудиторію (її вікові, психологічні, культурні особливості й потреби);
- 3) узгоджувати текст з чинними нормами законодавства, правопису;
- 4) враховувати політику видавництва, редколегії тощо;
- 5) намагатися поліпшити текст, не нівелювавши стиль і задум автора;
- 6) тісно й конструктивно співпрацювати з автором тексту, спонукаючи його до внесення потрібних змін.

Редактор може застосувати **формалізовані** (чітка перевірка за списком) й **неформалізовані** (потребують пошуку, творчого осмислення) **методи** редагування. Списковий спосіб контролю за дотриманням норм передбачає перевірку написання за словниками, довідковими виданнями. Положеннєвий спосіб передбачає застосування положень чинного правопису, граматики, рекомендацій мовознавців для самостійного вибору доцільного варіанта написання. Для редакторської діяльності важливий метод моделювання як спосіб передбачення можливого ефекту його виправлень та загального звучання редагованого тексту.

Види виправлення тексту:

- Вичитування – це перевірка загалом вправно написаних текстів на дотримання правил орфографії, пунктуації. Редактори практикують двоступеневе вичитування щодо чіткості змісту й грамотності тексту.
- Скорочення застосовують у редагуванні семантично надлишкових текстів з повторами, надмірними поясненнями, громіздкими формулюваннями.
- Доопрацювання, розширення тексту передбачає доповнення, уточнення деяких текстових частин, поглиблення змісту, обов'язково передбачає узгодження змін з автором.
- Переробка тексту полягає в заміні деяких авторських міркувань, переформулюванні окремих положень, композиційній перебудові тексту.
- Компенсування скороченого тексту (додавання прикладів, поділ абзаців, збільшення відступів тощо).
-

Тема 3. Редакторський аналіз та алгоритм його виконання

Редакторський аналіз – це всебічна характеристика рукопису щодо його композиційної, стилістичної, логічної, етичної й естетичної довершеності з метою вдосконалення рукопису.

Редакторський аналіз має на меті формулювання практичних рекомендацій авторові. Критика – не самоціль, мета редактора – посприяти вдосконаленню рукопису.

Структура редакторського аналізу залежить від жанрових особливостей твору й типу видання, проте виділяють загальні аспекти редакторської оцінки:

- тематичний (чи відповідає заголовку, тематиці роботи?);
- змістовий (чи логічний зміст, чи послідовний і переконливий виклад?);
- композиційний (чи є всі необхідні композиційні частини, чи правильно розташовані і достатні за обсягом?);
- мовно-стилістичний (нормативність і доречність мовних засобів).

Редактор повинен комплексно оцінювати текст. У поле його уваги потрапляють: 1) художньо-стилістичний аспект тексту, стилістична цілісність; 2) композиція тексту, її повнота, доречність, умотивованість; 3) фактичний зміст тексту; 4) логіка викладу; 5) орфографія, пунктуація; 6) графіка тексту як елемент редакційно-видавничої культури.

Аналіз передбачає вдумливе читання тексту, структурування його й простеження логічних зв'язків між частинами тексту. Це можуть бути абзаци або композиційні частини статті, параграфи в межах великого тексту.

Алгоритм редакторського аналізу:

1. Не починати редагування тексту, не ознайомившись із ним повністю. Можливо, його немає сенсу редагувати і краще просто повернути.
2. Прочитати текст повністю потрібно ще й для того, щоб оцінити його цілісність, можливі недоліки загальної концепції.
3. 1 етап – перше ознайомлювальне читання. Можна робити примітки на полях щодо бажаних коректив (*перевірити; поглибити; повторення; скоротити; невдалий стиль* тощо), можна виділяти помилки, повтори, не виправляючи їх.
4. 2 етап – поглиблене читання. Передбачає комплексний аналіз: і змісту, і композиції, і мовно-стилістичного оформлення. Як одночасно стежити за цими трьома аспектами? Або вчитися, або виконувати окремо. Якщо виконувати окремо, то порядок такий: спершу аналіз змісту, загальної ідеї, концепції, 2) аналіз композиції, структури; 3) аналіз мови.
5. 3 етап. Вибіркове читання найбільш важливих чи проблемних частин (початок; кінцівка тексту).
6. Формулювання висновку і рекомендацій.

Змістовий модуль 2. Основні аспекти редагування тексту

Тема 4. Композиційні норми редагування

Композиція – структурування літературного тексту, співвідношення й розташування частин для найоптимальнішого втілення авторського задуму. Будь-яке повідомлення, навіть невелике, має свою композицію. Важливо ретельно аналізувати композицію не лише великого тексту, а й невеликої замітки.

Композиція істотно залежить від стильової належності тексту. У художньому тексті вона повністю підпорядкована художньому задуму автора, у публіцистичному – залежить від комунікативно-прагматичних інтенцій автора, але відповідає певним шаблонам, а композиція наукових і офіційно-ділових текстів чітко детермінована.

Види композицій:

- основна (сюжетна): хронологічна, зворотна, змішана (у художніх текстах);
- описова (від загального до конкретного; від найбільш типового до найменш типового);
- архівна (в енциклопедіях, словниках);
- наукова (вступ (гіпотеза) → обґрунтування → висновок);
- ієрархічна (наявність структурних частин різного ступеня членування: розділи, підрозділи, підпідрозділи / параграфи);
- гіпертекстова (з переходами на інші композиційні частини).

Деякі офіційно-ділові, публіцистичні й наукові жанри мають композиційні шаблони. Це композиції з чітко детермінованим розташуванням і змістовим наповненням частин.

Рубрикація тексту – це членування тексту на частини, графічне відокремлення однієї частини від іншої, а також використання заголовків, нумерації тощо. Рубрикація є зовнішнім вираженням композиційної будови. Ступінь складності рубрикації залежить від обсягу, тематики, призначення тексту. Найпростіша рубрикація – поділ на абзаци.

Композиційні норми тексту та правила їх перевірки:

- перевірка відповідності композиції жанрові тексту;
- перевірка наявності всіх необхідних композиційних частин;
- перевірка відповідності змісту композиційних частин (напр., у висновках не повинно бути загальних міркувань, цитат – їх варто перенести до вступу чи основної частини);
- перевірка обсягу композиційних частин (можливо, деякі потрібно розширити, деякі скоротити);
- перевірка співвідношення композиційних частини (однорівневі частини повинні бути пропорційними за обсягом);
- композиційну частину не варто структурувати вглиб більше ніж на 3 рівні (до 1.1.1, 1.1.2);
- розділ не може складатися з 1 підрозділу, варто почленувати ретельніше;
- що більший текст, то більше в ньому рубрик;
- назви рубрик (розділів, підрозділів) мають бути не однотипними;
- назви рубрик, як і заголовки, мають бути компактними, без ком і повторень слів;

- обов'язково порівняти рубрикацію в тексті зі змістом;
- назви рубрик варто виділяти графічно.

Тема 5. Логічні норми редагування

Аналіз тексту з погляду логіки передбачає перевірку, чи дотримується автор норм логічного мислення. Логічність виявляється в точності слів і змістових зв'язків між словами, у правильності побудови речень.

Передумовою логічного мовлення є логічне мислення. Його навички людина вдосконалює упродовж життя. Алогізми виникають не через несформовані вміння, а переважно через неухважність. Коли слова наздоганяють або випереджають думку. Важливо розвивати в собі уважність і звичку перечитувати тексти.

Причини алогізмів:

1. Неухважність автора.
2. Міжмовна інтерференція (*У КНЛУ я вивчив польську мову, завдяки якому продовжив навчання закордоном*).
3. Неправильне розташування компонентів речення (*Прошу надати мені відпустку у зв'язку з тим, що я виходжу заміж на три дні*).
4. Неправильне визначення загальних і родових понять (*Відбулася зустріч із письменниками і поетами*).
5. Неправильне вживання дієприслівникових зворотів (*Читаючи роман, у моїй уяві постає образ національного героя*).
6. Бажання сказати якомога більше.
7. Невідповідність причини і наслідку (*Я дуже люблю Київ! Та й як мені його не любити, адже сама я миколаївська...*).
8. Перебільшення (*Це явище досліджувало багато вчених: І. Вихованець, К. Городенська, Н. Іваницька*).

Закони логіки, яких потрібно дотримуватися в тексті:

- Закон тотожності інформації. Предмет думки має бути незмінним. Не перестрибувати на іншу тему!

- Закон третього неможливого (з двох суперечливих міркувань, лише одне може бути істинним).
- Закон достатньої підстави (якщо багато мовознавців досліджували цю проблему, потрібно назвати справді багатьох).

Методологія виправлень алогізмів у тексті

- членування тексту на мікрокомпоненти та перевірка зв'язків між ними;
- виявлення суперечностей;
- виявлення пропущених ланок зв'язку;
- виявлення недостатньо обґрунтованих міркувань;
- порівняння тези і аргументів;
- виявлення граматично невдало побудованих конструкцій;
- визначення співмірності однорідних членів речення;
- стеження за послідовністю розвитку думки в різних частинах тексту.

Тема 6. Проблеми мовно-стилістичного редагування тексту

Мовно-стилістичний аспект редагування тексту передбачає його перевірку на дотримання автором орфоепічних, орфографічних, лексичних, граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм сучасної української літературної мови.

Мовно-стилістичне редагування спрямоване також на усунення плеоназму, тавтології, багатослів'я, семантичного ускладнення та синтаксичної громіздкості мовлення.

Особливо нагальним є вилучення скалькованих з російської мови лексичних засобів та кліше в наукових та інформаційних текстах.

Потребує розв'язання й проблема одноманітності викладу.

Важливо дбати про стильову відповідність мовних засобів меті повідомлення.

Нормативна база перевірки дотримання лінгвістичних норм:

- Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с.
- [СУМ-11](#). Київ: Ін-т мовознавства імені Потебні АН УРСР; Наукова думка, 1970-1980, у 11 томах.
- [УТС-Бусела](#) (2001-2016, одним томом). Київ, Ірпінь: Перун. 250 тис. слів.
- Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ: Наукова думка. 2004.
- Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови. Київ: Радянська школа, 1986.
- Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ, 2016.
- Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Ін-т укр. мови НАН України. Київ: КММ, 2014. 124 с.
- Пономарів О.Д. Культура Слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.

Інтернетні ресурси для перевірки грамотності викладу

<https://onlinecorrector.com.ua/uk/>

<https://ukr-mova.in.ua/perevirka-tekstu>

<http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/>

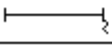

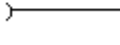
<http://slovopedia.org.ua/>

Тема 7. Коректура та її роль в удосконаленні друкованої продукції

Коректура – це остаточне вичитування зверстаного тексту (верстки) перед тиражуванням для вилучення хибодруків та випадкових помилок.

Редактор	Коректор
Має широкі повноваження щодо оптимізації тексту	Має виправити лише помилки.
Читає авторський текст	Читає верстку
Має досить часу	Обмежений у часі
Має вищу заробітну плату	Має низьку заробітну плату
Потребує досвіду і вмінь	Потребує знання правил і уважності
Часто працює олівцем	Працює ручкою

Коректурні знаки – це спеціально утворена для видавничої справи і прийнята на державному рівні множина знаків, яку використовують для фіксації місця помилок у повідомленні та вказівки на спосіб їх виправлення. Коректурні знаки уможливають економію часу, оскільки один знак відображає якусь словесну настанову. Це колегіальна система знаків, зручна для порозуміння усіх учасників видавничого процесу.

Коректурний знак	Призначення	Зразок застосування
	Друкувати текст з абзацу	\geq Констатуюча частина може бути відсутня
	Ліквідувати абзац	Думка не закінчена. Абзац не потрібен
	Вписати літеру	Цілком ^у слішно
	Вписати пропущене або замінити помилково написане слово	Документ ^{без} помилки
	Вилучити проміжок між словами	Документ / () / знаходиться на виконанні
	Вилучити проміжок у слові	Документ
	Вилучити знак або літеру	Організація місця
	Роз'єднати слова, надруковані разом	Наказ має
	Вилучити зайві слова	Літературна мова мова
	Вилучити зайвий текст	При підготовці наказів слід враховувати й розпорядче та виконавче значення
	Відновити помилково закреслене слово	Активна форма вживається
	Поміняти місцями слова, надруковані поряд	Розпорядча може частина поділятися
	Поміняти місцями слова в реченні	Слова поміняти в реченні місцями
	Переставити з одного рядка в другий слово або групу слів	Кожен пункт наказу арабськими цифрами нумерується
	Вилучити розрядку	Наказ
	Замінити малу літеру великою	україна
	Замінити велику літеру малою	Пункт
	Збільшити інтервал	Текст повинен мати <u>наказову форму викладу</u>
	Зменшити інтервал	Для надання чіткості ← текстові наказу

Правила застосування коректурних знаків

- Коректурний знак ставлять двічі: на помилці і повторюють на полях (лівому або правому) навпроти рядка з помилкою. Текст виправлення пишуть на полі справа від коректурного знака.
- Один коректурний знак повинен стосуватися тільки одного виправлення, за наявності кількох відхилень в рядку коректурні знаки потрібно модифікувати.
- Виправлення в тексті, зроблені за допомогою коректурних знаків виконують чорнилом, а не олівцем. Усі коректурні знаки повинні бути чіткими.

МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1 Методи редагування

Теоретичні питання:

1. Формалізовані і неформалізовані методи редагування.
2. Послідовність і комплексність контролю за дотриманням норм побудови та оформлення тексту.
3. Нормативна база редакторської діяльності.
4. Види виправлень тексту.

Література:

1. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів : ВФ Афіша, 2006. С. 103–122.
2. Гузенко С.В. Теорія і практика редагування: навч. посіб. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. С. 6–18.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів: Паїс, 2005. С. 6–23.
4. Карпенко В. О. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика: підручник. К.: Університет «Україна», 2007. 431с.
5. Іванченко Р. Г. Літературне редагування: репр. вид. К., 2003. 248 с.

Запитання для самоконтролю:

1. У чому полягає відмінність між формалізованими і неформалізованими методами редагування?
2. Від чого залежить вибір методів редагування?
3. У якій послідовності доречніше перевіряти дотримання різних норм?
4. У чому полягає відповідність інформаційним, соціальним, композиційним, логічним, естетичним, видавничим нормам?
5. У чому полягає списковий метод контролю за дотриманням норм?
6. У чому полягає положеннєвий метод перевірки дотримання норм?
7. Що входить до нормативної бази сучасного редактора?
8. У роботі з якими текстами використовують скорочення як спосіб виправлення тексту? Яким чином можна компенсувати площу скороченого тексту?
9. У чому полягає редагування-вчитування? Коли воно доречне?
10. У чому суть виправлення-доопрацювання? Які ризики важливо враховувати за такого підходу?
11. У чому полягає виправлення-перебудова тексту? У чому її сенс?

Завдання для самостійного виконання:

Завдання 1. *Відредагуйте тексти, обґрунтуйте доречність скорочення, доопрацювання, вичитування чи перебудови до виправлення кожного тексту. Поясніть порушення композиційних, логічних, мовних, естетичних, соціальних, видавничих норм. Прокоментуйте всі мовні й стилістичні помилки.*

Текст 1

Я рахую, що зміни у житті – це завжди несподівані і потрібні події у нашому житті. Особливо потрібні зміни сьогодні, коли життя потребує від нас толкового відношення до навколишнього середовища і правильного розпорядження часом.

По-перше, будь які зміни це те, що відобразиться в пам'яті кожного на все життя. І потім вони стануть ще одним приводом для посмішки.

Ось до прикладу Мелашка з повісті Івана Нечуй-Левицького «Кайдашева сім'я». Перед знайомством з Лавріном вона буда тихою, покірною та працювитою. Про те після знайомства з Кайдашами її життя і навіть її характер, поведінка кардинально змінилася. Не що інше, як це запам'яталось читачам твору.

По-друге, зміни змушують нас намить замислитись про життя, переосмислити його сутність. Ось приклад з власного життя. Декілька років назад мені прийшлося змінити місце навчання. З простої школи я перейшла в ліцей, що залишав на багато менше вільного часу та велику кількість обов'язків. Ніщо інше як це змусило мене замислитись про такі цінності як сім'я, друзі, праця. Я зрозуміла, що маю навчитись поєднувати корисне з приємним. Дякуючи цій зміні у моєму житті я вдосконалилась як особистість, а моє життя прикрасилося кольоровими барвами радості та посмішок.

Отож я вважаю, що зміни в нашому житті не лише роблять його яким та вражаючим, а й змушують нас замислитись над його цінністю та правильністю. Вони є невіддільною часткою життєвої історії кожної особистості і наповнюють її особливими та незвичайними випадками.

Текст 2

15 березня 2017 р. в 11 годин на перетині проспекта Петра Григоренка і вулиці Ганни Ахматової відбулося ДТП за участю легкового автомобілю Таврія та джипу Toyota. По попередній інформації джип їхав з Харківського масива у сторону Південного Моста, але на перехресті ні з того ні з сього тронувся раніше, ніж засвітилося зелене світло світлофора, і таким образом оказався на шляху потоку машин, що рухалися по проспекті Григоренка. Нажаль водію Таврії не удалося ізбїжати сутички. Таким образом, аварія сталися по вині водія

джипа. Водій Таврії отримав травми середньої ступені тяжкості і був доставлений до Київської Обласної Клінічної Лікарні № 2. На даний момент угрози його життю не має.

На протязі останніх 2 місяців на київщині в ДТП загинули 27 чоловік. Гололід, туман і погана видимість, чекають на водіїв майже на усіх дорогах країни. В силу погіршення погодних умов, в Державтоінспекції просять притримуватися правил дорожнього руху. Це сама головна умова безпечного пересування по вулицям міста. У разі, якщо погана видимість – не виїжджайте на автах без крайньої потреби. Так же важно потурбуватися, щоб на колесах стояла зимня резина. Як каже народний фольклор : Береженого Бог береже!

Текст 3

До загально-вживаної лексики відносяться слова спільної мови, які найбільш часто зустрічаються в наукових текстах. Зрозуміло, в науковотехнічних матеріалах використовується аж ніяк не тільки термінологічна і спеціальна лексика. У них зустрічається велика кількість загальнонародних слів, вживаних у будь яких функціональних стилях. У будь-якому науковому тексті такі слова переважають, складають основу викладу. Дякуючи загальнонародній лексики мова науки зберігає зв'язок з загально-літературною мовою і не перетворюється в мову мудреців чи як іноді кажуть у мову жерців, зрозумілий тільки присвяченим, ученим. У залежності від складу читачів частка загальнонародної лексики змінюється: вона зменшується в роботах, призначених для фахівців (може становити не більше половини всіх слів), і зростає в творах, звернених до широкої аудиторії.

Але науковий стиль не просто бере слова з загально-літературної мови. Він проводить ретельний відбір слів - перш за все тих, які найбільш оптимально виконують головну функцію, установку наукового стилю. Слово в науковій мові зазвичай називає не конкретний, індивідуально неповторний, предмет, а клас однорідних предметів, тобто виражає не приватне, індивідуальне, а загальне наукове поняття. Тому в першу чергу відбираються слова з узагальненим і абстрактним значенням. Загальна характеристика лексичного складу наукового тексту включає наступні риси: слова вживаються або в основних прямих, або в термінологічних значеннях, але не в експресивно-подібні.

Практичне заняття № 2

Композиційні норми редагування

Теоретичні питання:

1. Композиція та її роль у втіленні авторського задуму.
2. Види композиції.
3. Композиційний шаблон та його переваги.
4. Типові порушення композиційних норм.
5. Методологія роботи над композицією.
6. Види рубрик та їх оформлення.

Література:

1. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів : ВФ Афіша, 2006. С. 151–171.
2. Серажим К. Композиція та архітектоніка тексту: принципи редакторського втручання. Електронний ресурс. Режим доступу: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9286/1/Serazhym_%D0%9A.PDF
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів: Паїс, 2005. С. 99–114.
4. Різун В. В. Літературне редагування. К.: Либідь, 1996. С. 186–187.

Запитання для самоконтролю:

1. У чому полягають композиційні норми редагування?
2. Чим композиція відрізняється від композиційного шаблону?
3. Назвіть композиційні частини кваліфікаційної роботи магістра, наукової статті, наукових тез, оголошення, привітання, інтерв'ю.
4. Яке оптимальне співвідношення композиційних частин кваліфікаційної роботи магістра, наукової статті, наукових тез, оголошення, привітання, інтерв'ю?
5. Які правила рубрикації наукового та публіцистичного тексту?
6. Який алгоритм роботи редактора над композицією тексту?
7. Які типові порушення композиційних норм у курсових роботах?
8. Які типові порушення композиційних норм у заявах, оголошеннях, автобіографіях, протоколах, пояснювальних записках?
9. Які правила формулювання заголовків композиційних частин об'ємного тексту?
10. Чому композиційні особливості тексту важливо перевірити перед виправленням його мовно-стилістичного оформлення?

Завдання для самостійного виконання:

Завдання 1. Ознайомтеся зі структурою курсової роботи. Прокоментуйте порушення композиційних норм у ній. Поміркуйте над заголовками розділів і підрозділів. Запропонуйте композиційні виправлення.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРАВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ФРАЗЕОЛОГІЗМ ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ОДИНИЦЯ.....	5
1.1. Поняття та класифікація фразеологізмів.....	5
1.2. Структура фразеологізмів та семантична природа їх компонентів.....	12
Розділ II. Зіставний структурно-семантичний аналіз фразеологічних одиниць з компонентом на позначення страв в українській та англійській мовах.....	17
2.1. Фразеологізми на позначення рідких страв.....	18
Висновки.....	27
Список літератури.....	29

Завдання 2. Проаналізуйте структуру наукової роботи, запропонуйте способи її оптимізації. Чи відповідає змістове наповнення роботи назві? Оцініть заголовки композиційних частин, скорегуйте їх у разі потреби.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНИХ ШКОЛЯРІВ

РОЗДІЛ 1 КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ, ОСНОВНІ ВИМОГИ

1.1. Критерії мовлення

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ

2.1. Історія сленгу та його визначення

2.2. Різновиди сленгів

2.3. Причини вживання сленгу

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ШКІЛЬНИЙ СЛЕНГ ЯК ПІДВИД МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

3.1. Історія шкільного сленгу та його класифікація

3.2. Способи формування шкільного сленгу

3.3. Джерела поповнення шкільного сленгу

Висновки до розділу 3

РОЗДІЛ 4.

ЛІНГВІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ-ШКОЛЯРІВ

4.1. Соціологічне опитування

Висновки до розділу 4

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Завдання 3. *Проаналізуйте композицію тексту. Складіть умовний план публікації. Який композиційний шаблон застосовано? Відповідь обґрунтуйте.*

У Харкові ракетним ударом росії зруйновано технікум

О 2 годині ночі ворог завдав ракетний удар по одному з навчальних закладів Салтівського району Харкова. Частково зазнала руйнувань будівля, від ракети росіяни залишили вирву на території. Жодної військової інфраструктури. На щастя, на території був один охоронець, постраждалих немає. Протягом минулої доби ворог із артилерії та РСЗВ обстрілював населені пункти Харківського, Чугуївського, Богодухівського та Ізюмського районів. Пошкоджені приватні будинки, ставалися займання на відкритих територіях, які ліквідували наші рятувальники. Вчора внаслідок обстрілів в Кутузівці Харківського району поранена 81-річна жінка. За даними Генштабу, на лінії зіткнення ведуться запеклі бої. На Харківському напрямку ворог зосереджений на стримуванні наших військових. В районі Ізюма окупанти обстрілювали наші позиції та намагалися вести наступ в напрямку с. Долина. Наші захисники успішно відбили спроби штурму та змусили загарбників відступити з втратами. Віримо в ЗСУ, переможемо!

<https://www.slovoidilo.ua/2022/07/05/novyna/suspilstvo/xarkovi-raketnym-udarom-rosiyi-zrujnovano-shhe-odnu-shkolu>)

Завдання 3. *Проаналізуйте композицію науково-популярної публікації. Оцініть заголовок та його відповідність тексту. Визначте, які мовні засоби роблять текст науково-популярним. Виправте мовні і стилістичні помилки.*

4 звичні продукти, які можуть вбити

Ми не звикли думати про властивості продуктів, які щодня вживаємо в їжу. Та кому спаде на думку міркувати, чи можна отруїтися, наприклад, рисом чи ложкою меду? Але вчені попереджають – отрутою іноді можуть виявитися навіть звичні продукти.

Рис

Мало хто знає, що зерна рису здатні накопичувати миш'як з добрив. У серпні 2020 року група дослідників з університету Манчестера навіть підготувала дослідження, в якому пояснила низьку тривалість життя в низці країн, зокрема з повсякденним вживанням рису.

Але не поспішайте чистити кухонні шафи, позбавляючись запасів. Миш'як з рису може бути небезпечним, якщо його гранично допустимі норми перевищують у 15-20 разів. Тобто, щоб розвинулися серйозні побічні ефекти, потрібно споживати близько 20 кг рису щодня, повідомляє Reterdeen.

Погодьтеся, мало хто зважиться на подібну дієту. Але не поспішайте чистити кухонні шафи, позбавляючись запасів рису. Миш'як у зернах є, але для отруєння потрібно з'їсти за раз приблизно 7 млн порцій. Погодьтеся, мало кому таке під силу.

Сирі м'ясо та яйця

Тут нічого дивного: яйця і м'ясо, що не пройшли теплову обробку, можуть містити сальмонеллу – причину сальмонельозу. Це інфекційне кишкове захворювання. Бактерії стійкі у зовнішньому середовищі, переносять низькі температури, але швидко гинуть за високих. Так що очевидний факт – м'ясо не варто їсти сирим.

Мед

Мед – натуральний підсолоджувач. І взагалі він корисний. Але без підводного каміння не обійшлося.

Деякі сорти меду містять смертельний для людини андромедотоксин. Науці відомі як мінімум дві рослини на околицях Чорного моря, які дають цей отруйний мед.

Античні історики описували випадки, коли подібний мед підносили ворожим арміям як давню біологічну зброю. Так що іноді побоюватися варто навіть невинної ложки меду.

(<https://ukrhealth.net/4-zvychni-produkty-yaki-mozhut-vbyty3252/>)

Завдання 4. Структуруйте текст для оптимізації його сприйняття. Які композиційні частини статті наведено? Як їх потрібно доопрацювати? Виправте мовні, стилістичні, логічні та видавничі помилки.

Введення

Наукова спеціалізація - яскрава ознака сучасного світу. У зв'язку з цим, як зазначає С. Н. Горелікова, зараз, «як правило, досліджуються не мови взагалі, а що входять до їх складу функціональні стилі, які виконують різні конкретні функції спілкування між людьми (розмовний, суспільно-політичний, офіційно-діловий, художній, науковий і технічний)». [1] У зв'язку з цим тема нашої роботи є досить актуальною: науковий стиль широко використовується в сучасній практиці, оскільки в сучасному світі, який набрав у фазу постіндустріального суспільства, наука розвивається бурхливими темпами, відбувається взаємообмін між вченими різних країн, постійно здійснюються переклади наукової літератури. Нарешті, при дослідженні будь-якої проблеми вчений не може замкнутися тільки на роботах вітчизняних авторів, а повинен вивчати матеріали роботи своїх колег з інших країн. При цьому англійська мова є сьогодні практично міжнародною мовою науки, на ньому проводяться міжнародні конференції та семінари, публікуються збірки авторів різних країн. Все це говорить на користь важливості і необхідності вивчення особливостей наукового стилю англійської мови, що і є темою нашої роботи.

Метою роботи є виділення характерних особливостей і стилеутворюючих факторів англійської наукової мови на основі вивчення конкретних прикладів наукового стилю.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити такі завдання:

1. Визначити синтаксичні та лексичні особливості наукового стилю на конкретних прикладах;
2. З'ясувати допустимість експресивності та емоційності в англійській науковій мові;
3. Узагальнити спостереження, виділивши синтаксичні та лексичні особливості та стилеобrazуючі чинники наукового стилю в англійській мові.

Наше дослідження базувалося на дослідженнях Г. І. Ахманової, О. І. Богомолової, К. А. Глушкової, Н. М. Разінкін, К. В. Харченко, Н. В. Чиркова, Дж. Телбота та ін Джерелом матеріалу для аналізу послужили тексти гуманітарної та природної різновидів наукового стилю, зокрема, уривок зі знаменитої книги родоначальника кібернетики Норберта Віннера (1894 - 1964) «Кібернетика, або управління і зв'язок в тварині і машині». [2]

Практичне заняття № 3

Логічні норми редагування

Теоретичні питання:

1. Соціальне значення логічного нормування повідомлення.
2. Закони логіки та їхній вияв у мовленні.
3. Типологія логічних помилок та причини їх виникнення.
4. Способи запобігання алогізмам.

Література:

1. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів : ВФ Афіша, 2006. С. 175–205.
2. Капелюшний А. Редагування в засобах масової інформації. Львів Паїс, 2005. С. 58–84.
3. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. Київ: Вежа, 1994. С. 52–58.
4. Коленко А. В. Закони логіки мовлення як теоретико-методична основа формування сценічної мови як словесної дії. *Освітній дискурс : збірник наукових праць*. Київ: Гілея, 2018. Вип. 9 (11-12): педагогічні науки. С. 31–41.

Запитання для самоконтролю:

1. У чому полягає логічність мовлення? Чому важливо дотримуватися законів логіки?
2. Які основні умови логічності?
3. Яких законів логіки потрібно дотримуватися в мовленні?
4. Чому виникають логічні помилки в мовленні?
5. Чи можуть логічні помилки бути стилістично виправданими в тексті? За якої умови?
6. Які види логічних порушень Ви знаєте?
7. Одиниці якого мовного рівня найбільше відповідають за дотримання логіки мовлення?
8. Які основні методи редакторського контролю за дотриманням логічності викладу?
9. Яких правил розташування другорядних членів речення та підрядних означальних частин складного речення важливо дотримуватися в усіх стилях мовлення?

Завдання для самостійного виконання:

Завдання 1. *Відредагуйте речення, поясніть причини порушення логіки викладу.*

1. Їдучи у трамваї, у мене заболіла голова. 2. Читаючи роман, у моїй уяві постає образ національного героя. 3. Virісши, туфлі виявилися мені замалими. 4. Хлопчика, поспішаючи до школи, збила машина. 5. Роблячи домашнє завдання, задзвонив телефон. 6. Надмірно ласуючи цукерками, можуть заболіти зуби. 7. Вітаючись зі старшими, його обличчя було усміхненим. 8. Пишучи реферат, закінчилося чорнило. 9. Граючи у футбол, м'яч розбив вікно. 10. Виступивши на конференції, у мене з'явилося багато однодумців. 11. Слухаючи цікаві лекції, час збігає швидко й непомітно. 12. Вивчаючи іноземні мови, рідна мова повинна бути пріоритетною. 13. Вийшовши з потяга, ліворуч бовванів невеличкий ошатний вокзал. 14. Готуючи доповідь, мене дуже зацікавили проблеми екології. 15. Навчаючись в університеті, бібліотека стала для мене рідною домівкою. 16. Сидячи за комп'ютером, телевизор та інші розваги перестають бути визначальними для тінейджерів. 17. Наведені в цьому розділі факти й узагальнення, зроблені автором самостійно, можуть використовуватися для укладання словника лексичних новацій. 18. За цим договором несе відповідальність за неналежне виконання обов'язків надавач послуг. 19. Журі віддали перевагу учасникам з регіональних центрів творчості, які виконували фольклорні твори. 20. Під час проходження студентами практики в закладах середньої освіти, у них виникли проблеми зі школярами. 21. Прошу надати мені відпустку у зв'язку з тим, що я виходжу заміж на 3 дні. 22. Фабрика освоїла випуск дитячого, жіночого та вовняного одягу. 23. Учасники танцювального колективу відвідали Берлін й Лондон, Великобританію й Китай. 24. У наші дні ця проблема масштабно висвітлюється у багатьох газетах і періодичних виданнях. 25. На ці історичні події поет відгукнувся новими поезіями, віршами, творами. 26. Автор покликається на інших авторів наукових студій, що вже вивчали цю проблему. 27. У магазин завезли молоко, картоплю, продукти. 28. Бібліотекар запропонувала переглянути нові надходження, журнали, періодику. 29. На клумбі зацвіли тюльпани й гіацинти, а також весняні квіти. 30. Прошу надати мені відпустку без збереження заробітної плати у зв'язку з карантинном на 17 календарних днів. 31. Важливо мати людину, який підтримає тебе в скрутну хвилину. 32. Теорію глибинної структури речення досліджували чимало вчених: І.Р. Вихованець, Н.Л. Іваницька, А.П. Загнітко. 33. Котик дуже слухняний, чемний, їсть усе, особливо любить дітей.

Завдання 2. *Перевірте речення на дотримання в них логічних норм. Виправте нелогічні конструкції та мовні помилки.*

1. Багато затриманих збивали з ніг перехожих. 2. Дослідження, проведене Японії, показало, що щоденне вживання лимонного соку було пов'язане зі зниженням артеріального тиску. 3. З боку адміністрації Степаненко О. вже не раз попереджувався. 4. Відповідальними за виконання наказу ректором призначені завідувачі кафедрами. 5. Хоча цитрусові соки можуть бути ефективними для зниження артеріального тиску, інші зміни способу життя можуть ефективно знизити артеріальний тиск. 6. Мене призначили на посаду в якості завідуючого відділом по боротьбі з наркотиками. 7. Комітет по боротьбі зі злочинністю при Верховній раді України досяг значних успіхів. 8. У грудні місяці цього року на конференції зібралось тридцять чоловік виборців. 9. Слід відмінити вказівку, щоб виплата допомог проводилася тільки після особистої явки до органів соціального забезпечення. 10. На посадку на крісельний витяг у Буковелі пускають по 4 чоловіка. 11. Вибираючи продукти харчування на полицях супермаркетів, уважно перевіряйте їх терміни придатності. 13. Крім того, було виявлено, що лимонний сік найбільш ефективний у поєднанні з фізичними вправами, і дослідники дійшли висновку, що було висловлено припущення, що кількість кроків і прийом лимона пов'язані з поліпшенням артеріального тиску за допомогою різних механізмів дії.

Завдання 3. *Проаналізуйте причини двозначності оголошень. Запропонуйте коректніші формулювання. Виправте помилки.*

Виготовляємо теплі шкарпетки з вовни замовника.

У зв'язку з ремонтом перукарні укладка жінок проводиться в чоловічому залі.

Тимчасово у рентгено-кабінеті робимо лише термінові переломи.

Виготовляємо поліетиленові пакети за розмірами замовника.

Кондитерський цех запрошує на роботу двох чоловік: одного на обгортку, іншого – для начинки.

Зуби? Наші стоматологи зроблять усе, щоб ви забули про них назавжди!

На шкільному стадіоні місцевої школи відбудеться техогляд власників приватного авто-транспорту.

У неділю біля сільради для власників домашніх тварин проводитиметься щеплення від сказу.

Технічна перерва. Продавець у шаурмі.

Місця для паління пасажирів.

Продається візок для дітей синього кольору.

Практичне заняття № 4
Мовні норми редагування

Теоретичні питання:

1. Мовна норма, її основні ознаки.
2. Етапи формування мовної норми.
3. Варіантність норм у сучасній українській мові
4. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови.
5. Орфографічні норми сучасної української літературної мови.
6. Лексичні норми сучасної української літературної мови.
7. Нова редакція "Українського правопису": логіка змін і відкриті питання.

Література:

1. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2015. 288 с.
2. Пономарів О.Д. Культура сова: Мовностилістичні поради: навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
3. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення / Ін-т укр. мови НАН України. К.: КММ, 2014. 124 с.
4. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів: Паїс, 2005. С. 168–236.

Запитання для самоконтролю:

1. Які ознаки мовної норми?
2. Чи стабільна мовна норма?
3. На основі яких критерії визначають мовні норми?
4. Які етапи формування мовної норми?
5. Чому потрібно дотримуватися мовних норм?
6. Що регламентують орфоепічні норми?
7. Яких помилок у вимові важливо уникати?
8. Що регламентують орфографічні норми?
9. Що регулюють лексичні норми?
10. Як перевірити дотримання орфографічних і лексичних норм?
11. Яким чином визначити правильне написання слова, якщо його немає у жодному словнику української мови?
12. Яким чином вибрати правильну лексему з-поміж паронімів?

Завдання для самостійного виконання:

Завдання 1. *Поставте правильний наголос у словах.*

Факсиміле, валовий, оптовий, податковий, одноразовий, спина, кидати, фаховий, каталог, позначка, середина, водночас, навзаєм, вимоги, фірмовий, легкий, жалюзі, також, разом, курятина, ненавидіти, нести, параліч, олень, подруга, вантажівка, помилка, ненависть, черговий, показник.

Завдання 2. *Відредагуйте речення. Прокоментуйте порушення орфографічних та лексичних норм.*

1. У ході анти-терористичної операції українські військові попередили захоплення аеродрому у Краматорську. Про це повідомив голова Верховної ради України, в.о. Президента України Олександр Турчинов під час засідання Парламенту. 2. По містах Західної України нанесено понад 70 ракетних ударів. 3. Освітнянина звинувачували в отриманні хабара в об'ємі півтора тисячі гривень від жінки, яка начеб-то дала йому ці гроші за вступ сина у коледж "Західно-Український колегіум". 4. Та щоб там не казали, наші футболісти на протязі останніх хвилин другого тайма змусили добряче похвилюватися прихильників самого титулизованого українського клубу. 5. Документ про здачу іспитів до вищого навчального закладу є достатнім для працівників військомата для відстрочки служби в Збройних Силах України. 6. На самий кінець ще одна різновидність дрелей – аккумуляторна. 7. Особливо це проявляється серед так званих тінейджерів, що ще не зформувалися, як особистості. 8. У Національній Бібліотеці ім. Вернадського представлено кращі зразки світової літератури, а всього її фонди складають більше 15 мільйонів одиниць. 9. 3,5 тисяч гривень перевели з рахунку Національного Банку Німеччини. 10. Розстрочка на виплат: до 24-и платежів. 11. На Офіційному сайті українського Мінюста вивісили перелік зареєстрованих партій. 12. У результаті падіння літака було травмовано 47 чоловік, зламано стійки шасі, крила в районі центр-плану, та двигуни, тому літак був списаний. 13. Відповідно з наказом Ректора на факультеті при кафедрах створені гуртки та проблемні групи, контроль за їх діяльність покладено на деканів. 14. Акт підписали 3 чоловік, які приймали участь у його складанні. 15. Залишок грошей у касі згідно касової книги складає шіснадцять тисяч грн. 16. Усі ключові посади без винятку затверджує Верховна Рада. Подає їх на затвердження прем'єр. За виключенням міністра оборони та міністра закордонних справ, яких подає до Верховної Ради президент. 17. У редакції працюють 2 спортивних оглядача, які компетентні у переважній більшості видів спорту. 18. У першу чергу треба поміняти своє

відношення до проблеми, подивитися на неї з іншої точки зору. 19. На стенді у фойє висять фото-знімки кращих учнів технікума. 22. Як по-правді то це нововведення значно ускладнило учбовий процес.

Завдання 3. *Відредагуйте словосполучення Поміркуйте, чим зумовлені порушення лексичних норм.*

Зложити повноваження, одобрити пропозицію, відмінити рішення, додержувати тиші (порядку), вмішуватися в роботу, вичеркнути із списків, виключення із правил, безчисленні предложення, приймати участь, воплощати в життя, є багато альтернатив, моя автобіографія, чужа біль, овочеве блюдо, здоровий смисл, поїзд далекого слідування, система налогів, натошак вживати ліки погано, оплата мита, бути обузою, про обездолення народу говорив глава держави, на горі Говерла, два гектара землі, тролейбусна остановка, причорноморська низина, принести шкоди, прийняти міри, в якості винятка, копірувальний папір, вірний метод, виплата позики, полномочний орган, винести подяку, даний наказ, вірний переклад, у стані опяніння, з випробувальним сроком, по ініціативі завідуючого відділом, угон машини, мова йдеться про, піти на рибалку, калорійна їда, ошукувати кімнату, попасти в ціль, доказати теорему, відмінити закон, музикальне училище, загубити силу, знімати квартиру, залізнична дорога, ефектна поведінка, учений ступінь, домашній адрес, книжний магазин, виключити світло, закрити вікно, залічити рани, сердечні хвороби, нажати на тормоза, учбовий заклад, об`єм виробництва, смачне блюдо, цікаве міроприємство, дякуючи вас, на протязі січня місяця, приймати участь у заходах, чисельні помилки, багате уявлення, зворотна сторона дошки, кольоровий вкладиш, дерев`яна полка, зелений огурчик, перша красавиця, зіграймо в шахмати, шкільна роздягалка, знакома манікюрша, сама груба палка, лекція усипляє, говорили шопотом, проїхали перехресток, яблучний напиток, довжиною 5 сантиметрів, втомлені київляни, подарки на свято, здивовані прохожі, дороге лікарство, смачне морозене, 300 грам ветчини, свіжайший куриний фарш, обумовлювати умови розторгнення договора, відправити посилку наложеним платежом, нанести ударів, обвинувачення в суді, наші погляди співпадають, виключити зі списку, закрити очі, виключення із правила, харчуватися виключно делікатесами, повпливати на підлеглих, не виключати загрозу з півночі, отримувати освіту, отримати відмову, не купив згущонку, не знайшов потрібну книгу, ісконно наші землі, не бачити повод для розстройства, легше попередити хворобу чим вилікувати її.

Завдання 4. *Прослухайте уважно відеозаписи. Прокоментуйте порушення орфоепічних, лексичних та граматичних норм у них. Поміркуйте, чи впливають виявлені порушення мовних норм на сприйняття матеріалу та ставлення до артистів.*

https://www.youtube.com/watch?v=8cE64Y-M53g&ab_channel=%D0%9B%D1%8E%D0%BA%D1%81%D0%A4%D0%9C

https://www.youtube.com/watch?v=9GXXINAHnNQ&ab_channel=%D0%9B%D1%8E%D0%BA%D1%81%D0%A4%D0%9C

https://www.youtube.com/watch?v=9GXXINAHnNQ&ab_channel=%D0%9B%D1%8E%D0%BA%D1%81%D0%A4%D0%9C

https://www.youtube.com/watch?v=TufrbMsUMys&ab_channel=%D0%91%D0%BE%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%B8%D1%80

Завдання 5. *Прочитайте статті за вказаними електронними адресами. Випишіть усі випадки порушення мовних норм та запропонуйте правильні відповідники в таблиці:*

№	Помилкове слововживання	Нормативний відповідник

1. <https://naub.oa.edu.ua/2012/metafora-v-naukovo-tehnichnij-literaturi/>
2. http://www.rusnauka.com/35_FPN_2014/Philologia/4_180517.doc.htm
3. <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf>

Практичні заняття № 5-6
Стилістичне редагування тексту

Теоретичні питання:

1. Поняття стильової цілісності тексту.
2. Проблема стилістичної однотипності мовлення. Способи урізноманітнення викладу.
3. Проблема надмірного ускладнення думки. Способи досягнення чіткості і зрозумілості мовлення
4. Проблема невмотивованої експресивності та розмовності наукового тексту.
5. Проблема заканцеляризованості мовлення.
6. Проблема стильової еkleктичності текстів.

Література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.
2. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. 2017. 20, 1. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2017.120712>
3. Баган М. П. Кліше в сучасному українському науковому дискурсі: культуромовний і комунікативний аспекти. // Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Катерині Григорівні Городенській / Ін-т укр. мови НАН України: упоряд.: Н. Г. Горголюк, Л. М. Колібаба, В. М. Фурса. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 367–374.
4. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 256 с.
5. Мацько Л. І., Сидоренко О.М., Мацько О. М. та ін. Стилістика української мови: Підручник. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.
6. Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) : [монографія]. Київ : ТОВ "МФА", 1997. 288 с.
7. Непийвода Н.Ф. Сам собі редактор : Порадник з української мови. Київ, 1998. 240 с.
8. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ: Довіра, 1999. 431 с.

Запитання для самоконтролю:

1. Які ознаки кожного функціонального стилю мовлення?
2. Які стильові невідповідності трапляються в наукових текстах?
3. Які стильові невідповідності трапляються в текстах офіційно-ділового спілкування?
4. Які способи урізноманітнення викладу? Які словники стануть в пригоді для цього?
5. Які способи спрощення занадто складного викладу на рівні лексики і синтаксису?
6. Чим відрізняються кліше від канцеляризмів? Які принципи добору кліше в різностильових текстах?
7. Чи можлива експресія в науковому тексті? Як досягти оптимальної кількості увиразнювально-підсилювальних компонентів, не порушивши логічність і чіткість наукового тексту?

Завдання для самостійного виконання:

Завдання 1. *Визначте, з текстів яких стилів дібрано речення. Знайдіть недоцільні канцеляризми та не відповідні стилю компоненти. Прокоментуйте порушення мовних норм. Відредагуйте речення.*

Згідно рішення правління банку постановляється наступне: заключити договір з компанією по продажу нерухомості; замовити нову копіюючу техніку для ключового офісу; прийняти міри по забезпеченню проведення інвентаризації; всім без виключення дотримуватися порядку на робочих місцях.

Відповідно до договору банками здійснюється обслуговування підприємств, установ і громадян по виконанню операцій і наданню наступних послуг: залучення і розміщення грошових вкладів; випуск, покупка і продаж платіжних документів.

Скидка на товар згідно договору – 20 % від розниці, всі інші скидки – по узгодженню. Доставка товару здійснюється виключно по передоплаті. По наложеному платежу не працюємо.

Дивлячись на те, що гранична ставка по затвердженню проекту 11 %, а внутрішня ставка доходу складає 12 %, проект можна приймати.

Корпорація має виручку від продажу товарів на суму сімдесят тисяч євро, собістоємість проданого товару складає шіснадцять процентів від виручки.

Кому прийде в голову купити акції по завищеній ціні? Що б не прогоріть у ціні треба моніторити ціни. Ціни в великій мірі зависять від курсу долару.

Згідно статута Товариства з обмеженою відповідальністю “Рута” плата проводиться як в натуральній, так і в грошовій формі.

Високу допомогу по цьому питанню надає собез. Питання прийняття і звільнення з роботи відноситься до виключної компетенції Директора.

Завдання 2. *Проаналізуйте уривок. Знайдіть тавтологію. Відредагуйте текст, використовуючи методику доопрацювання.*

Причин вживання сленгу є багато, і вони різні для певних соціальних груп.

Школярі вживають сленгові вирази для того, щоб бути сучасними.

По-перше, при спілкуванні вони вживають сленг не тільки для передачі інформації, але й для вираження власного світогляду, ідей, для підкреслення власної особистості та того, що вони йдуть у ногу з часом.

По-друге, сленг – одна з форм вливання в колектив і засіб бути адекватно сприйнятим у тій групі людей, з якою ведеться спілкування. Адже школярі не вживають сленг постійно, вони користуються ним більшою мірою в тих ситуаціях, коли сподіваються на порозуміння. Майже завжди підлітки заперечують той факт, що вони вживають сленг навмисно, вони наголошують на тому, що вживання сленгу відбувається підсвідомо. Усе-таки сленг вживається навмисно в тому сенсі, що школярі підбирають слова та вирази відповідно до співрозмовників та ситуацій або вирішують не вживати сленг взагалі.

Коли сленг вживається письменниками, то він уважніше і ретельніше добирається для створення більшого ефекту. Хоча письменники рідко є творцями сленгу.

Завдання 3. *Поясніть семантичну надлишковість у наведених словосполученнях. Як називається цей тип порушення норм?*

Прейскурант цін, передовий авангард, дисертаційне дослідження, своя автобіографія, інформаційне повідомлення, період часу, у лютні місяці, монументальний пам'ятник, реальна дійсність, моя особиста власність, ІТ-технології, переважна більшість, юні школярі, вільна вакансія, несподіваний сюрприз, колега по роботі, головний лейтмотив, водна акваторія, героїчний подвиг, жестикулювати руками, додатковий бонус, бурхливі овації, великий масив, весь Всесвіт, візуальне зображення, усі решта питань.

Завдання 4. *Відредагуйте уривки, виправляючи не лише мовні помилки, а й стиль викладу.*

У художніх авторських текстах не рідко можна зустріти okazіоналізми, або авторські неологізми, – це нові лексичні одиниці, створенні автором спеціально для свого тексту з метою увиразнити власний твір та найточніше передати власне авторське бачення. У мовознавстві ХІХ століття питання okazіональних слів ще досі не досліджено остаточно. В останні десятиліття класифікація okazіоналізмів, їхня структура, способи утворення та класифікація досі становлять великий інтерес серед науковців. Відмінність у визначеннях okazіоналізму полягає у відмінностях підходів за якими мовознавці досліджують ці поняття.

Суфікс –ок– використовується для позначення пестливості, ніжності, прихильності. До того ж, як засіб стилізації він часто зустрічається, як у мові героїв, так і в авторській мові. Демінутиви у художньому творі використовуються автором не тільки для втілення ідейного замислу автора, але й втілюють художньо-зображальні цілі. Таким чином, експресивні слова можуть слугувати відмінною рисою автора.

Через те, що власні назви відіграють дуже важливу роль в мові присутні вони і в художніх текстах. Онімний простір дитячої літератури дуже різноманітний, адже діти краще володіють конкретними поняттями, які мають власні назви, які легко уявити, а ніж абстрактну лексику. Власні назви у дитячих творах допомагають створити унікальні, яскраві образи, які допомагають краще утримувати увагу дітей та викликати їх зацікавлення.

Використання каламбуру у художньому тексті одразу робить його двухзначним, так як каламбур для створення комічного ефекту використовує багатозначність слів. Каламбур поєднує у собі елементи одного рівня, і хоча семантично вони протиставляються один одному, у синтаксичній одиниці вони вживаються для створення гумористичного ефекта. Крім цього він може допомагати у створенні композиції, описі героїв, та створенні динамічності сюжету. У художніх творах для дітей каламбур є невід'ємною частиною мовного світу, адже створення комічного ефекту, гра з формою слів, їх значеннями створює ефект непередбачуваності, вчить дитину розрізняти тонкощі мови, залучає її у ігровий мовний світ.

Завдання 5. *Доберіть до буквально перекладених з російської мови фразеологізмів питомі відповідники.*

Два чоботи – пара; діло майстра боїться; козел відпущення; у мене справ вище даху; лід тронувся; ні до села, ні до міста; хазяїн – барин; не ликом шитий; лізти зі свинячим рилом у калашний ряд; збоку припьюку; бреше і не червоніє; втратити дар мовлення; мізки навскіс; де собака зарита; чим чорт не жартує; дивитися у всі очі; усе йде своїм чередом; із грязі в князі; в які-то віки; насильно милий не будеш; не в свої сани не сідай; кинутися в очі; прийти в голову; гусь свині не товариш; розбити в пух і прах.

Завдання 6. *Знайдіть стилістично не відповідні мовні засоби у наведених реченнях. Виправте помилки.*

1. Наймовірно важливим є висновок дослідниці про вплив політичної ситуації на зміну конотації традиційних знаків лінгвокультури. 2. Фахівці виявили, що у людей, які споживали будь-яку кількість кави, ризик розвитку пошкоджень був на 11% нижчим, ніж у тих, хто не пив. Експерти пояснюють це тим, що кава містить біологічно активні сполуки, які покращують перфузію та використання кисню у нирках. 3. Отже, шляхи розвитку мовної динаміки на досліджуваних, зокрема давніших за своїм виникненням, телевізійних каналах в останнє десятиріччя були неоднаковими. Нескладно було відстежити, що одні з цих каналів впроваджують новітні норми меншою мірою, так би мовити, з обережністю (Студія 1+1», ICTV, 5 канал), інші – напрочуд активні й послідовні. 4. Непоеднані на перший погляд інгредієнти, в кінцевому підсумку роблять страву не тільки незвичайною, але і феєрично смачною. 5. Наші стосунки вийшли на фінішну пряму. 6. Також немає нічого складного в приготуванні салату. Для того щоб подати страву до столу, знадобиться не більше 5 хвилин. 7. У вихідні не буде зайвим провідати батьків. 8. Ольга Кирилюк (2015), цитуючи дослідження Т. А. Космеди, наголошує, що поняття “картина світу” стало основним смисловим базисом, на якому тримається вся логіко-семантична система мови, а факт відображення у мові світогляду і світовідчуття як окремих індивідів, так і цілих людських груп, дозволяє вважати мову специфічним знанням, поряд із знанням інтуїтивним, безпосереднім та науковим, теоретичним. 9. Дослідження, опубліковане, було спрямоване на оцінку впливу ромашкового чаю на глікемічний контроль та ліпідний профіль сироватки у пацієнтів із цукровим діабетом другого типу.

Практичне заняття № 7

Коректурні знаки

Теоретичні питання:

1. Функції коректурних знаків.
2. Види коректурних знаків.
3. Правила вживання коректурних знаків.

Література:

1. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів : ВФ Афіша, 2006. С. 120
2. Коректурні знаки. – Режим доступу:
http://www.delovodstvo.ru/sekretar/sec_13.htm

Запитання для самоконтролю:

1. Чим відрізняється коректура від редагування?
2. Що спільного й відмінного в роботі редактора й коректора?
3. Для чого використовують коректурні знаки?
4. Які групи коректурних знаків відомі вам?
5. Як правильно ставити коректурні знаки?

Завдання для самостійного виконання:

Завдання 1. *Відредагуйте уривки, використовуючи коректурні знаки й різні типи виправлень: скорочення, переробку, доопрацювання.*

1. Х. Перельман разом з співавторкою Люсі Ольбрехтс Титекою доводили, що метою аргументації як раз і повинно бути переконання. «Об’єктом теорії аргументації є вивчення дискурсивних методів, які дозволяють викликати або підвищити прихильність розумів до тез, що пропонуються їх розгляду» [29, с. 246].

2. З тим, що кінцевою метою аргументації виступає переконання погоджується і дослідниця Чорнобай: «Аргументація – це визначена людська діяльність, котра відбувається в конкретному соціальному контексті й кінцева мета якої – не знання само по собі, а переконання в належності деяких положень» [40, с. 364].

3. Але все ж таки, враховуючи все вище викладене, можемо стверджувати, що аргументацію можна розглядати і як метод переконання. Переконлива функція аргументації проявляється в суб’єктивному сприйнятті окремою людиною або групою людей, учасників дискурсу, конкретного

твердження як вірного або невірного на основі наведених аргументів. Відповідно, аргументи можуть бути переконливими або непереконливими або непереконливими для учасників дискурсу.

4. Стагиріт поняття “аргументація” (в аристотелівській трактовці “довід”) ототожнює з поняттям “міркування”. Причому міркування як спосіб аргументації у Арістотеля розглядається як з погляду дедукції, так і з погляду індукції. Звичайно перевага віддається Арістотелем науковому силогізму, або доведенню [10, с. 8].

5. Найбільш загальним чином фактори, що впливають на переконливість мови, можна, слідом за Арістотелем, розділити на внутрішні, пов'язані зі змістом промови, і зовнішні, що стосуються мовця (оратора) і аудиторії. Внутрішні чинники називаються також способами аргументації, або переконання [18]. На далі нами розглядаються головним чином внутрішні чинники переконання.

6. Введення в аргументативний процес риторичних прийомів та емоційно забарвленої лексики надають аргументації емоційного відтінку і таким чином сприяють впливу на емоційно-психологічну сферу свідомості адресата.

7. Питальні речення – одні з найбільш важливіших у людській комунікації. Вимовлені з особливою інтонацією, вони дають можливість оволодіти ініціативою, мобілізують увагу, переконують партнера, що до нього проявляють інтерес, що, у свою чергу, стимулює позитивне вирішення проблеми. Тому частіше за все задають такі питання, на які співрозмовникові приємно відповідати [38, с. 97].

8. Т. Голві, автор концепції внутрішньої гри, яка лежить в основі коучингу, так визначив сутність коучингу: « Вона полягає в тому, щоб розкрити потенціал людини з метою максимального підвищення його ефективності. Коучинг не вчить, а допомагає навчатися» [9]

9. Розглянемо перекладацькі методи коучингової літератури – найбільш складній для перекладу, тому що вона вимагає від перекладача, особливої відповідальності, оскільки вона звернена до розуму людини, і в разі неправильного перекладу у адресата складеться невірна уява про мету переконливих повідомлень, і реакція адресата може бути зовсім не такою, на яку розраховував автор тексту оригіналу.

10. В цілому, проаналізовані тактики обумовлюють використання таких перекладацьких стратегій як, створення еквівалентного прагматичного ефекту, розстановка необхідних акцентів, збереження синтаксису мови оригіналу, досягнення семантичної еквівалентності і т. д.

11. У залежності від формально-структурної приналежності, мовні засоби переконання поділяються на лексичні, морфологічні й синтаксичні. *Морфологічні* засоби охоплюють шар слів різної частиномовної приналежності (характерні вигуки, підсилюючі частки, допоміжні дієслова, займенники), питомим для яких – окрім їх предметно-логічного значення – є ще й оцінний компонент.

12. Для опису почуттів, а так і для підсилення їх значень автор використовує лексеми на позначення ознак предметів.

13. Очевидно, що якісний переклад має на увазі дотримання двох основних умов: адекватності перекладу та еквівалентності текстів. Під адекватністю мається на увазі відтворення в перекладі функції вихідного повідомлення, у той час як під еквівалентністю розуміють максимально можливу лінгвістичну близькість текстів оригіналу і перекладу [10, с. 335]. Слід відзначити, що досягти абсолютної еквівалентності при перекладі не є можливим. Причини цього французький лінгвіст і перекладач Ж. Мунен бачить, по-перше, в специфічності семантики мовних знаків в різних мовах; по-друге, в несумісності “картин світу”, створюваних мовами; і, нарешті, в розбіжностях самої реальності, культури і цивілізації носіїв різних мов [6, с. 4]. Дійсно, особові установки і характеристики перекладача не можуть в тій чи іншій мірі не проявитися як на етапі інтерпретації вихідного тексту, так і на етапі створення нового тексту мовою перекладу.

13. Завдяки особливостям лексичних систем обох мов, Грузин вдається до такої трансформації як антонімічний переклад, адже англійським префіксу *un-* відповідає частка *ne*: *unclean* – *не чищено*.

В. Грузин вдається до такої граматичної трансформації, як заміна – членування головного речення так, що при перекладі речення *Don't complain about the snow on your neighbor's roof* утворилося складне – з головним і підрядним *Не дорікайте сусідові, що на його даху лежить сніг*. Такий переклад вважаємо більш вдалішим, ніж переклад Підлісної, яка в цьому випадку вдається до калькування.

Завдання 2. *З'ясуйте, чиєї допомоги потребують наведені уривки: редактора чи коректора. Відповідь обґрунтуйте.*

Дослідження показують, що 70-75% спотворень реципієнти реконструюють достатньо легко, а отже, такі спотворення мало впливають на швидкість сприйняття повідомлення. Найнебезпечніші для виправлення є поліксемні спотворення, тобто такі, які охоплюють кілька слів.

8.6 Коректурні знаки

Коректурними знаками (знаками виправлення) називають спеціально утворену для видавничої справи і прийняту на державному рівні множину знаків, яку використовують для фіксації місця розгалуження помилок у повідомленні та задання методу їх виправлення.

Коректура – це процес, який полягає у приведенні копії повідомлення у відповідність із його оригіналом.

Коректурні знаки ділять на знаки для текстової й для ілюстраційної частин оригіналу, їх застосовують як під час опрацювань авторського і видавничого оригіналів (частину знаків), так і під час опрацювання проекту видання (всі знаки). Іноді коректурні знаки для

Уривок 2.

8.4.8 Копіювальні помилки (спотворення)

Копіювальні помилки виникають тоді, коли повідомлення копіюють (наприклад, авторський оригінал передруковують у ЗМІ після редагування, проект видання передають каналом зв'язку із ЗМІ в друкарню тощо). Для пошуку й видалення спотворень з повідомлень у видавничій справі проводять коректуру.

Виділяють два типи спотворень: внутрілексемні та полілексемні.

Внутрілексемне спотворення - це ланцюжок літер у межах слова в копії повідомлення від першої їх розбіжності стосовно оригіналу до найближчого збігання.

Поліксемне спотворення - це ланцюжок літер у копії повідомлення (у межах усього повідомлення) стосовно його оригіналу від першої їх розбіжності до найближчого їх збігання.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

Завдання 1. Знайдіть текст, що надрукований у засобах масової комунікації, але потребує доопрацювання, і відредагуйте його (обсяг тексту \approx 15 тис. знаків). Зробіть покликання на інформаційне джерело.

Завдання 2. Доберіть 10 рекламних текстів, які потребують редагування. Запропонуйте способи виправлення помилок.

Варіант 2

Завдання 1. Проаналізуйте мовлення телешоу на Ваш вибір, зробіть покликання на відеозапис. Прокоментуйте помилки, запропонуйте способи їх виправлення.

Завдання 2. Знайдіть на інформаційних стендах КНЛУ 10 повідомлень з помилками і відредагуйте їх.

Варіант 3

Завдання 1. Проаналізуйте мовлення відомого українського артиста чи артистки щодо дотримання норм сучасної української літературної мови. Доберіть правильні відповідники до виявлених помилкових слововживань та конструкцій.

Завдання 2. Проаналізуйте мовне оформлення журналу чи газети (один номер) на Ваш вибір. Виправте знайдені помилки. Покликання на електронну версію часопису обов'язкове.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Самостійну роботу студенти виконують у редакторі Word (стандарти: папір формату А4, шрифт набору Times New Roman, кегль 14 pt, міжрядковий інтервал – 1.5, поля: ліве – 30-35 мм, праве – 10-15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм).
2. Сторінки самостійної роботи мають бути пронумерованими.
3. Текст потрібно друкувати без переносів, на всю ширину сторінки.
4. Важливо правильно вживати дефіс (-) і тире (–), а ілюстративний матеріал виділяти курсивом.
5. Самостійна робота повинна мати титульний аркуш, оформлений за зразком:

<p style="text-align: center;">МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Київський національний лінгвістичний університет Кафедра української філології</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота з дисципліни: "Редагування тексту" (варіант __)</p> <p style="text-align: center;">студента (ки) __ курсу групи _____ факультету _____</p> <p style="text-align: center;">_____ (прізвище, ім'я, по батькові)</p> <p style="text-align: center;">Київ 2023</p>

Варіант завдань для кожного студента визначає викладач.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента в позааудиторний час – важлива частина освітнього процесу. Її оцінюють за чотирибальною шкалою й прирівнюють до відповіді на практичному занятті.

Оцінка залежить від обсягу виконаних завдань і якості редагування.

Студент отримує оцінку "5", якщо бездоганно виконав усі завдання.

Оцінку "4" мають ті, хто виконав усі завдання, але не помітив до 4 змістових, граматичних, стилістичних, орфографічних або пунктуаційних помилок.

Оцінка "3" відповідає роботі, у якій пропущено понад 4 змістові, граматичні, стилістичні, орфографічні або пунктуаційні помилки, але виконано не менше 50 % завдань;

На "2" оцінюють самостійну роботу, виконану менше ніж на 50 %.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

- 1. Які є способи контролю за дотриманням мовних норм? За яких умов використовують кожен з них?**
- 2. Що таке коректурні знаки? У чому полягає їхня функція?**
- 3. Відредагуйте текст.**

Пам'ятник керівнику.

Керівник постійно повинен пам'ятати, що його особовий приклад являється самим найважливішим засобом впливу на підлеглих. Перш за все не повинен допускати керівник розходження слів і справ. Якщо ж не вдалось здержати дану обіцянку, то слід, вибачаючись, свою недоробку визнати, а не перекладати відповідальність на других. Керівник має бути терпимим до звичок і слабкостей підлеглих, не заважаючих роботі. Перш ніж наказувати працівників, слід розібратися у причинах їх поганого відношення до своїх служебних обов'язків.

Працівникам приходиться часто звертатись до керівника з самими різними проханнями. Менеджер немає права індеферентно відноситись до цього. Якщо не має можливості допомогти, доцільно пояснити причини відмови. Менеджеру корисно володіти знаннями по психології. Використовуючи їх, будуються взаємовідношення з оточуючими людьми. Аби не доводити себе до стреса, менеджер повинен правильно влаштовувати його робочий день, не переключатися на відволікаючі справи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

За кожне виконане завдання контрольної модульної роботи студент може одержати оцінки "5", "4", "3", "2".

За 1 й 2 завдання студент одержує оцінку "5", якщо вичерпно й грамотно відповів на питання; оцінку "4" – якщо правильно відповів на питання, але припустився кількох змістових неточностей, орфографічних, пунктуаційних чи стилістичних помилок. Оцінку "3" студент одержує, якщо не повністю відповів на питання, оцінку "2" – якщо не відповів на питання.

За 3 завдання студент одержує оцінку "5" за умови його бездоганного виконання, оцінку "4" – якщо припустився не більше 2 помилок. Оцінку "3" студент матиме, якщо зробив до 4 помилок, оцінку "2" – якщо зробив понад 4 помилки.

Загальна оцінка за контрольну модульну роботу залежить від оцінок за окремими завданнями МКР:

"5" – якщо 2 або 3 завдань МКР студент виконав на "5";

"4" – якщо 2 і більше завдань МКР студент виконав на "4", решту на "5" або "3";

"3" – якщо 2 і більше завдань МКР студент виконав на "3", решту на "5" або "4".

Студент одержує загальну "3", якщо 1 з завдань виконано на "2" незалежно від оцінок за решту завдань.

Студент одержує загальну оцінку "2", якщо більшість завдань виконав на "2".

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні етапи редакторського аналізу тексту.
2. Прийоми перевірки правильності логічних зв'язків у тексті.
3. Логічні норми редагування.
4. Суть і методика виконання коректури.
5. Завдання едитології як прикладної науки. Її зв'язок з іншими дисциплінами.
6. Особливості композиції наукових праць.
7. Правила формулювання заголовків.
8. Особливості літературного, технічного і художнього редагування.
9. Видавничі норми редагування.
10. Нормативна база редактора.
11. Основні принципи виправлення текстів.
12. Виправлення-скорочення: умови застосування та способи компенсування обсягу матеріалу.
13. Внутрішньотекстова перевірка фактологічного матеріалу.
14. Специфіка роботи літературного редактора.
15. Методологія ефективного вчитування тексту.
16. Композиційні норми тексту та процедури їх перевірки.
17. Межі втручання редактора в текст. Принципи взаємодії редактора з автором.
18. Проблеми стилістичного редагування текстів.
19. Види композицій і композиційних шаблонів.
20. Характеристика формалізованих і неформалізованих методів редагування.
21. Загальні правила застосування коректурних знаків.
22. Правила рубрикації тексту.
23. Коректурні знаки: типологія і правила використання.
24. Виправлення-переробка як спосіб редагування: труднощі і переваги.
25. Редакторський висновок: структура, алгоритм виконання.
26. Естетичні та видавничі норми редагування.
27. Мовні норми редагування. Типологія норм.
28. Способи перевірки лексичних і граматичних норм.
29. Роль редагування в сучасному інформаційному просторі.
30. Обов'язки редактора в сучасному інформаційному просторі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гузенко С.В. Теорія і практика редагування: навч. посіб. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 220 с.
2. Зарембо К. Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту. Київ: Віхола, 2021. 222с.
3. Іванченко Р. Г. Літературне редагування: репр. вид. Київ, 2003. 248 с
4. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів: Паїс, 2005. 303 с.
5. Карпенко В. О. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика: підручник. Київ: Університет "Україна", 2007. 431с.
6. Колоїз Ж. В. Теорія і практика редагування газет: [практикум]. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. 82 с.
7. Лобода С. М., Денисенко С. М. Видавнича справа і технічне редагування [Електронний ресурс]: навчальний посібник. Київ: НАУ, 2021. 76 с.
8. Партико З.В. Основи редагування: у 2 кн. [текст]. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. Кн. 1 : підручник. 332 с.,
9. Різун В.В. Літературне редагування: підручник. Київ: Либідь, 1996. 240 с.
10. Тимошик М. С. Видавнича справа та редагування: навч. посібник. Київ: Видавничий дім "Ін Юре", 2004. 224 с.
11. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с.

Додаткова

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.
2. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. 2017. 20, 1. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2017.120712>
3. Баган М. П. Кліше в сучасному українському науковому дискурсі: культуромовний і комунікативний аспекти. // Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Катерині Григорівні Городенській / Ін-т укр. мови НАН України: упоряд.: Н. Г. Горголюк, Л. М. Колібаба, В. М.Фурса. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 367–374.
4. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 256 с.
5. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Ін-т укр. мови НАН України. Київ: КММ, 2014. 124 с.

6. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ: Довіра, 1999. 431 с.
7. Капелюшний А. Типологія журналістських помилок. Львів, 2000. 68 с.
8. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. та ін. Стилістика української мови: Підручник. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.
9. Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект): [монографія]. Київ : ТОВ "МФА", 1997. 288 с.
10. Непийвода Н.Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. Київ, 1998. 240 с.
11. Пономарів О.Д. Культура Слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
12. Різун В.В. Основи комп'ютерного набору і коректури: підручник. Київ: Либідь, 1993. 172 с.
13. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця. Київ: Наша культура і наука, 2005. 424 с.
14. Тріщук О. В. Редагування науково-інформаційного тексту: підручник. Київ : НТУУ "КПІ", 2013. 252 с.

Інформаційні ресурси

1. Капелюшний А. О. Стилістика й редагування : практ. словник-посібник журналіста / А. О. Капелюшний. [Електронний ресурс] . Режим доступу: http://kovalenko.ucoz.ru/Kapeliushnyi_Stylistyka_i_redahuvannia_Prakt_sl-do.pdf
2. Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. для вищ. навч. закладів за спец. "Журналістика", "Видавнича справа та редагування". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/155412/>

Мирослава Петрівна Баган

РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ

Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи студентів

Підписано до друку 02.01. 2023р. Формат 60x84 1/16
Папір друк. № 1 Спосіб друку офсетний. Умовн. друк. арк. 3,53
Умовн. фарбо-відб. 3,64 Обл.-вид. арк. 3,64
Тираж 100. Зам. № 23 - 11

Видавничий центр КНЛУ
Свідоцтво: серія ДК 1596 від 08.12.2003 р.

Віддруковано "Видавництво Ліра-К"
03115, Київ, вул. Василя Стуса 22/1
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
Серія ДК № 3981.